

Listje in cvetje.

Koristna zabava.

(VI. Akustika.)

Posebno mesto v godbi imajo trombe ali trobente. Trobenta je godalo, ki pripada piščalkam z jezičkom. Glavno delo tu izvršujeta ustnici, ki se stisneta druga blizu druge in povzročata, da skozi ozko odprtino med njima siloma vpihana sapa napravlja za zvok potrebno tresenje.

Oglejmo si najprej sliko (št. 8). Naš nadebudni glasbenik si je poiskal stekleno cev kakih 30 cm dolgo in 2 cm široko. Za lažje pihanje si jo je na enem koncu v ognju nekoliko razširil in zaokrožil. Mesto steklene cevi bi si bil lahko odbral tudi vsako drugo gladko cev. Kakor pri vseh piščalkah, je tudi pri trobentah odvisna višina glasu od dolžine in širine cevi. Zato si je naš trobentar pomagal tako, da je iz gladkega kartona okrog prvotne trobente priredil drugo cev, ki se dá poljubno pomikati gor in dol. Tako je mogoče trobento podaljšati ali pa skrajšati, ter tako izvablja nižje in višje glasove. Na ta način so se rabile starejše „pozavne“. Navadno pa se tudi pri trobentah dolgost uravnava po prebiralnicah.

Št. 8.

Pa še neke posebnosti moramo tu omeniti. Že pri navadnih piščalkah, zlasti pri oni ponosni „postranici“ se dá izvabiti več različnih glasov, ako se piha mirneje ali silneje. Z mirnim pihanjem nastane glavni ali temeljni glas; ako se piha močnejše, se sliši oktava; še silnejše pihanje daje kvinto od oktave. Glasbeniki so določili na enak način še drugo oktavo, nje terco in kvinto. Ti višji glasovi se imenujejo počezni glasovi ali nadglasovi.

Ti nadglasovi so pri trobentah večjega praktičnega pomena nego pri piščalkah. Iz dolgih in bolj ozkih trobent ni mogoče izvabiti globokega — temeljnega glasu, marveč se slišijo le nadglasovi, ki se s silnejšim ali mirnejšim pihanjem in raznim stiskanjem ustnic izpreminjajo. Zato je umetno trobentanje naporno in zahteva dokaj spretnosti. Tako je n. pr. poštni rog narejen iz dolge zakrivljene cevi, ki bi vsled svoje dolgosti morala dajati globoke in bolj slabotne glasove, v resnici pa svira v visokih in močnih. Slično je pri drugih trobilih. Moč glasu je odvisna tudi od tega, ker tu sodeluje večja množina zraka

Spominčice.

VI.

„Prazno je delo brez sreče z nebes.“

O, pa je tudi nasprotno res:

Sreča z nebes je prazna brez našega dela,
Združena z našim trudom le uspeh bo imela.

„Moli in delaj!“ Besedic teh par
Vam bodi vodilo v življenju vsekdar.

Modri si zna tako svoj kruhek služiti,

Da v trudih življenja ne more nebes izgubiti.

Internus.

Preizkušnja iz raznih predmetov.

V. Iz rastlinstva: Kdaj raste največja trava?

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnji številki.)

Rešitev šaljivega vprašanja v št. 4.

Vsaka mačka lovi z repom, ker si ga ne dá odsekati ali odtrgati, predno gre na mišji lov.

Prav so rešili: Josin Mara, učenka na c. kr. vadnici v Ljubljani; Fon Ivo in Emica v Celju; Poš Vekoslav, strežnik pri grofici Lechenyi v Mariboru; Mahorič Franica in Emica, učenki v Ptuj; Lesar Janez, dijak v Ljubljani; S. Neuwirt, S. Ligvorija v Celju; Balaškovič Vekoslav v Zupetincih; Hočevar Milan, drugošolec, Hočevar Marica, učenka pri čč. šolskih sestrah v Celju; Štelcar Josip, sluga kn.-šk. pisarne v Mariboru; Trtnik Stanka, učenka II. razr., Trtnik Alma in Olga, učenki IV. razr.; Krančič Terezija, Svetlič Mar., Kokalj Teodora in zadnjič imenovane učenke VIII. razreda v Lichtenthurničnem zavodu v Ljubljani; Javšovec Franc, učenec V. razreda pri Sv. Jurju ob Ščavnici; Klavžer Blaž, v Mariboru; Robar Ivan na Peteljineku pri Sv. Jerneju; Jezovšek Emilijana in Brinovec Julijana, učenki V. razreda na Vranskem; Kováč Antonija, Kvas Terezija, Avčar Terezija; Špes Marija, Košec Helena, Vengušt Marija, Čilinšek Ana, učenke v Ljubečni; Bombač Anton, Kenda Stanko, Košir Jožef, učenci; Slevce Ana v Kamniku; Bombač Marija, učenka v Mekinjah; Buchta Elza, Jerman Jakobina, Parma Bice, Pavlin Milka, Spinka Grete, Weiß Lojzika, Vintar Julka, Puhek Albina, Urbančič Franica, Zorc Pavla, gojenke VIII. razreda pri čč. ubožnih šolskih sestrah de Notre Dame v Šmihelu pri Rudolfovem.

Novi listi in knjige.

1. *Pri našem cesarju.* Spisal R. E. Peerz, ces. kr. profesor. Poslovenil Ivan Krulec, c. kr. vadniški učitelj. Izdalo in založilo „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“. Ljubljana 1905. Natisnila „Narodna tiskarna“. Cena 10 h. — Jako mično rešuje knjižica nalogo, ki je izražena v naslovu. V preprostem jeziku opisuje neumorno delovanje našega ljubljenege vladarja za vsak dan posebej ter še posebna opravila in skrbi ob raznih godovih in dogodkih med letom. Prav toplo priporočamo drobno knjižico, ki ima lep patriotičen namen, da vzbuja v mladih srcih ljubezen do presvetlega cesarja, pa jih tudi bodri k posnemanju njegovih vrlin, zlasti k pridnosti. Kakor je od boru tiskarna brezplačno natisnila knjižico in in mu g. M. Grubbauer podaril papir zanjo, enako naj mladino ljubi pokažejo naklonjenost društvu s tem, da jo pridno naročajo.

2. *Spillmannove povesti.* VII. zvezek. Sultanovi sužnji. Carigrajska povest iz sedemnajstega stoletja. Založila „Katol. Bukvarna“ v Ljubljani. Tisk „Kat. tiskovnega društva“, prej R. Šeber v Postojni. 1906. — Cena 60 vin., kart. 80 v. — Kakor v drugih Spillmannovih povestih, se tudi v tem zvezku dobro rešuje glavna naloga, ki jo mora izvrševati mladinsko berilo, da z mikavnostjo zabava mladega čitatelja, a s plemenito vsebino obenem blaži in vodi k lepemu in čednostnemu življenju. Središče povesti, okrog katerega se spretno opleta vse drugo pripovedovanje, sta Janko in njegova sestra Milica, ki so ju bili Turki ugrabili v Novem mestu in odvedli v Carigrad v sultanove verige. Vzorno je naslikana njuna bratska ljubezen in vztrajnost. Ganljivo je, kako se mlada sužnika detinsko bogoljubno tolažita, vzpodbujata k potrpežljivosti, k zupanju na božjo pomoč in mogočno priprošnje Materje božje in angelov varihov in k junaški vztrajnosti. Spretno so tudi zasnovane okoliščine, ki slednjič omogočijo rešenje njima in nekaterim drugim.

Listnica uredništva.

Semjonov: Tri so morale v koš, ker jim manjka izrazitih misli. — Emica M.: Še ni zrelo. — A. M. v L.: Blagi Ivanček je gotovo večnosrečen. Spisom pa nedostaja še pile. — Sobjeslav: Morda bo mogoče kaj izbrati. Vse preveč megleno za otroke. Deca ljubi luč. — Soran: Nekaj se porabi.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 78, v Ljubljani.